

PROPRIETAR—DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICA

INSERATE

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1038.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Pățimirea care purifică

(+). Tot ceasul cu năcazul lui. Și toată ziua cu crucea ei. Așa-i legea vieții omenești. De ce-i așa? O să înțelegem odată și odată în altera vita. Până atunci caută să pur-
tam povara trăirii pe pământ și să răs-
bim între greutăți.

Și-s multe greutățile și de multe feluri. În toată vremea și ori unde. Dar dacă viața-i războiu — și așa spune Scriptura că: războiul viața omului pe pământ — ar fi și nebunie lașitate să încercăm a scăpa de lovituri. Suprema înțelepciune este să ne luminăm mintea cu adevărul Credinței și să ne oțelim inima cu harurile Legii celei noue.

Trebuie să suferim? S'o facem cu suflet mare, împăcați cu rânduelile Proniei cerești bine știind că durerea are un rol providențial: ne desbară de lutul ce altfel ne-ar apăsa; ne înalță spre sferile spiritului și ne slujbă de ispășire pentru câte am păcătuit cu știința și cu neștiința. Eroii Crucii au suferit cu toții îndrăgostiți de suferință, nu pentru ea însăși, ci pentru roadele ei mărețe. — Cădea ca însuși Hristos să pătimească și numai așa să intre apoi întru mărire (Lc. 24, 26). Cum ar fi, atunci, să fie altă cale pentru cei muritori încărcăți de păcate?

Ce să suferim? Nu-i lipsă să căutăm războaiele. Le îmbie viața de toate zilele. Să în-
plinești o muncă ce-ți macină nervii și-ți ră-
cește sensibilitatea; să ascuți de zeuzeci
numai pentru c'au fost sălțați de împrejurări
favorabile la o situație de unde pot porunci;
să-ți cheltuiesti energiile într-o lume
de pismătăreți ce-ți tâlcuiesc deandoaselea
gândurile; să fi ros mereu de chinurile
răspunderii; să-ți irosești forțele fără să-ți să-
bândească dorința ta dreaptă și cinstită;
să simți răii cum uneltesc în umbră, păstrând
să chipul cucerniciei de câte ori se arată
la lumină; să vezi proștii fandosindu-se și
câlcându-ți, triumfători, căluserul sub nas, și
câte altele de acest fel, nu sunt oare cruci
prele, ce martirizează, dar și purifică, un su-
nobil ce le privește prin prisma evanghe-
liei și le poartă în spiritu poenitentiae?

În foc se căleşte oțelul și în suferință
sufletul. Pățimirea pomenite ating lumea lă-
trănică a singuraticul delicat și simțitor.
Războiul, cu toate mizeriile lui, ating mai
mult trupul și celea în legătură cu el. Celea
câtătu în toată viața. Acestea din urmă, și
altele ca ele, au răstimpurile lor, după care
vine liniștea, pacea, bucuria de a munci, de
a produce, de a progresa. Deocamdată tocmai
vom parte de pătimirea războiului. Și cei din
liniște de foc. Și cei de acasă. Să le facem,
și, față creștinește. Și nu peste mult bucuria
noastră, și a fiilor de fii, va fi mare foarte.

Hotărîri preainalte

I.

Excelsa Nunțiatură Apostolică din București, cu adresa dela 19 Iulie 1941 Nr. 7690—41, din încredințare primită dela Sfântul Scaun al Romei, a comunicat acestui Capitlu, că Sfântul Părinte Papa Pius XII a binevoit a numi, pe durata vacanței de Scaun, un Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș în persoana Excelenței Sale I. P. S. S. Valeriu Traian Frențiu Episcopul de Oradea Mare, Seniorul Episcopilor Provinciei noastre Metropolitane.

Iar în ziua de astăzi, 6 Septembrie 1941, nou numitul Administrator Apostolic, satisfăcând cerințelor canonice, a prezentat acestui Capitlu, întrunit în ședință extraordinară, Decretul său de numire, care a fost citit în ședință din partea notarului Capitular, și al cărui text în original îl reproducem aci, precum urmează:

„Prot. 400—41. — Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali.

Decretum

Cum Archiepiscopalis Ecclesia Fagarasiensis et Alba-Julienensis, obitu Excell. mi P. D. ALEXANDRI NICOLESCU vacaverit, SS. mus D. N. PIUS div. prov. PP. XII, referente, in audienti a diei Iulii 1941, E. mo ac Rev. mo D. Cardinali a Secretis Status, ut bono viduatae Ecclesiae consuleret, de plenitudine Apostolicae Potestatis Exc. mum ac Rev. mum P. D. VALERIUM T. FRENTIU, Episcopum Magno — Varandinensem Romanorum, nominare dignatus est et constituere Administratorem Apostolicum ejusdem Archidioeceseos, ad nutum Sanctae Sedis, cum omnibus facultatibus, privilegiis et honoribus, quae huic muneri ad normam juris adnexa sunt.

Quam nominationem ipse Summus

Pontifex, PIUS PP. XII, per praesens Decretum publici juris fieri voluit.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex Aedibus S. C. pro Ecclesia Orientali, die 25 m. Julii anno 1941.

ss. Eugenius Card. Tisserant
(L. S.)
a secretis

ss. † Ant. Arata Archiepiscopus
Adessor

Deodată cu publicarea în fața Capitlului a Decretului său de numire, noul Administrator Apostolic intră în exercițiul tuturor drepturilor și îndatoririlor, a privilegiilor și onorurilor ce compet, amăsurat Decretului de numire, slujbei de Administrator Apostolic.

Incetează deci cu ziua de astăzi jurisdicțiunea pe care Ven. Capitlu a deprins-o capitulariter, începând din ziua adormirii în Domnul a răposatului de evlavioasă pomenire Arhiepiscop și Mitropolit Alexandru cândva Nicolescu, întâmplată la 5 Iunie a. c., până astăzi.

Anunțând cele de mai sus Clerului și Poporului credincios al Arhidiecezei noastre de Alba-Iulia și Făgăraș, invităm pe toți Frații Vicari, Protopopi, Viceprotopopi și Administratori protopopești, pe toți Frații Preoți și alți slujbași ai Bisericii, cum și pe toți credincioșii acestei Arhidieceze, ca începând cu ziua de astăzi, și până când Sfântul Scaun va hotărî altfel, în persoana Excelenței Sale I. P. S. S. Valeriu Traian Frențiu Episcopul Orăzii-Mari să recunoască pe Chiriarhul propriu, căruia să-i fie ascultători și canoniceste supuși întru toate cele ce se țin de înalta slujbă ce i-s'a încredințat.

Ținem să atragem în special atențiunea Ven. Cler asupra îndatoririi prevăzute în Conciliul Prov. I. Titl. II Cap. IV de a pomeni la locul

său, la sfânta Liturghie și la toate slujbele bisericesti ori este ori nu este personal de față, pe I. P. Sfințitul Episcop Valeriu Traian, pe care Domnul Dumnezeu „să-l dăruiască sfințelor sale biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, întru zile îndelungate, drept îndreptând cuvântul adevărului“.

Blaj, din ședința capitulară ținută la 6 Septembrie 1941.

Prepozit capitular:
Dr. Victor Macaveiu

II.

Este încă vie în inimile tuturor fiilor Bisericii Noastre durerea pricinuită prin trecerea prea timpurie la cele veșnice a blândului și neuitatului Mitropolit Alexandru Nicolescu, care a adăugat gloriei acestui Scaun Mitropolitan o nouă strălucire, prin viața-i cucernică și erudițiunea-i vastă. Operele încheiate din lumina gândului său, din tăria credinței și din văpaia dragostei sale, vor rămâne pe paginile istoriei nemuritoare, ca să-i țină prin vremuri numele, în nimb de mare Arhiereu.

Sfântul Scaun Apostolic, în nețărmurita grije ce o are pentru propășirea și înflorirea Bisericii noastre, în aceste vremuri de epocală frământare, neluând în seamă hotarele vremelnice despărțitoare de viață românească, impuse de timpuri mașterea, a hotărât preagrațios a Ne numi pe Noi, Seniorul Episcopatului român unit de pretutindeni, de Administrator Apostolic al Arhidiecezei Mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, invederând și mai mult prin aceasta

numire unitatea de drept a Provinciilor noastre mitropolitane, până când Scaunul Mitropolitan se va putea completa în chip definitiv, prin obișnuita alegere din partea reprezentanților Clerului.

Rămânând Noi însă și pe mai departe titularul Eparhiei de Oradea, și având multe și grele îndatoriri pe umerii Noștri, am crezut de bine în Domnul, ca să numim de Vicar General al Nostru, în conducerea acestei de Dumnezeu păzite Arhidieceze, pe Ilustrisimul Domn Dr. Victor Macaveiu, Prepozitul Capitlului Mitropolitan, care și în alte vremuri grele a cărmuit Arhidieceza, în calitate de Vicar Capitular, cu o necontestată și îndeobște recunoscută înțelepciune și cu un rar devotament, spre mulțumirea tuturor.

Aducând acestea la cunoștința Vener. Capitlu mitropolitan și a Vener. Cler arhidiecezan, suntem încredințați că Ne Veți acorda, atât Nouă cât și Vicarului Nostru general, tot sprijinul și dragostea în Domnul.

Darul Domnului Nostru Isus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl, și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți.

Dat în Blaj, din reședința mitropolitană, la 6 Septembrie 1941.

Episcop Valeriu Traian
Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș.

După un an de cărmuire. Implinindu-se, în 6 Sept. c., un an de când Gen. Ion Antonescu, primia povara guvernării, în împrejurări deprimante, același Ion Antonescu,

acum Conducător al Statului și Mareșal Român, s'a adresat Țării cu o proclamație de ioasă, din care reținem celea ce urmează:
„[...] Români! M'am străduit, în acest pas, ca și înăuntru să refac temelile zdrobite și să ridic credințele de totdeauna gospodăria și munca.

De aceea, ce am înfăptuit în această vreme este, hotărât, o ridicare a puterilor românești deasupra cotropirei străine, prin romanizarea vieții și proprietății asupra de vâscul semit și descătușarea noastră prin legi de romanizare.

Din înfăptuirile guvernului, veți judeca singuri, că n'a fost sector de viață națională începând cu Armata Țării, și trecând la agricultura românească și la mărirea producției noastre, la ordinea școlară, a justiției și a finanțelor Statului, a sănătății și a muncii, a comunicațiilor și a operelor sociale, fără pretutindeni să nu se simtă pași noi de muncă și de înfăptuire, piatră nouă de zid și de înălțare. — Nu vorbește, ci faptele se pune judecării voastre vă cer să le priviți pentru ca să vă dați seama cât s'a înfăptuit în tăcerea acestui an de muncă nebiruită.

[...] In acest an au fost ceasuri grele pentru neam, și au fost ceasuri cumplite pentru mine.

Dumnezeu ne-a ajutat să le biruim să facem dintr'un început de înfrângere an de desrobire națională.

De aceea, în pragul unui nou an de război, vă mărturisesc, Români, nu numai fapta și strădania pentru a o măsura și în lege, dar vă închin toată recunoștința mea pentru că m'ați înțeles și m'ați ajutat, pentru că ați crezut și m'ați urmat.

Fiindcă vouă, care ați adus în marea credinței românești, onoarea, munca și jertfa voastră, vouă vă datorez biruința noastră.

Voi închide, în inima mea, durerea care mi-au făcut-o acei puțini cari n'au înțeles că în această luptă sfântă și în această muncă neinduplecată, eu n'am făcut decât să slujesc crezul național, cu voința hotărâtă de ridicare a neamului și de recăstigare drepturilor lui veșnice.

FOIȚA „UNIRII“

Două suflete — două lumi

de Traian Cosma

Un suflet ales: Silvio Pellico

Silvio Pellico, scriitor de seamă și erou național italian, a fost închis de Austriaci, pentru simțămintele sale patriotice. Credința lui creștină l-a întovărășit și în celula de ghiață a închisorii, ca un bun și nedespărțit prieten. Cum a îndurat el mizeriile vieții de condamnat politic, le-a descris în cartea intitulată „Le mie Prigioni“, din care redăm și noi fragmentele de mai jos, mărturii a curatelor și puternicelor sale sentimente de pietate, precum și a frământărilor și asprelor încercări spirituale prin care a trecut acest suflet de elită.

„Nici pacea cea mai desăvârșită, nici neliniștea cea mai mare, nu pot să dureze mult, aci pe pământ. Trebuie să fi convins de acest lucru, pentru a nu deveni îngâmfat în orele de fericire și a nu dispera în acele de necaz“.

„De vre-o câteva ori, gânduri de sinucidere îmi turburază mintea, în noua mea carceră. Însă, slavă cerului, fură preocupări

de scurtă durată și credința continuă să mă susțină. Ea îmi sugerează ideea că omul trebuie să sufere cu tărie; mă făcu să aflu o oarecare desfătare în durerea mea, să mă complac în ideea de-a nu mă da bătut ci de-a cerca să înving eu totul“.

„Există un Dumnezeu: prin urmare există dreptate infalibilă; deci tot ceea ce se întâmplă în lume e directivat spre cel mai bun scop: deci suferința omului pe pământ e pentru binele lui“.

„În acea dimineață nu mă rugai. Universul mi se părea opera unei puteri dușmană a bineului“.

„Nefericit e acel ce nu cunoaște măreția mărturisirii. Nefericit e acel care, pentru a nu părea om de rând, se crede obligat să o privească cu dispreț. Nu e adevărat că din moment ce omul știe deja ce-i lipsește pentru a fi bun, este cu totul nefolositor să mai auză spunându-i-se acest lucru din partea cuiva; că sunt deajuns reflexiile proprii și lecturile cele mai bune; nu! căci graiul viu are o putere pe care nu o are nici lectura nici reflexiile proprii. Sufletul e sguduit prin mărturisire; impresiile ce ating inima sunt mai adânci. În fratele care vorbește e o viață și un prilej favorabil pe cari le-am căuta înzadar în cărți și în propriile noastre cugetări“.

„O, cât e de mare dorința incarceralului să vază semeni de-ai săi, oameni liberi. Re-

ligia creștină, care e atât de bogată în unitate, nu a uitat să numere printre faptele de milostenie și vizitarea celor înch. Înțelegerea semenilor pe cari îi doare nefericirea, chiar atunci când nu au nici un mijloc și-o ușureze, îi cauzează o adevărată alinare“.

În galeria oamenilor aleși, talente necontestat și buni creștini, Silvio Pellico scriitor și erou național, ocupă un loc de cinste.

Un rătăcit: Iohn Toland

„Urmând numai sfaturile rațiunii, depindem decât de noi înșine, și devenim acest fapt într-o oarecare măsură Zei“ spune Claude Gilbert; iar Pierre Bayle, filosoful ateu zice undeva în cartea sa „Pensées diverses“: „Cu cât studiezi mai mult omul, atât îți dai seama că mândria este pasiunea lui dominantă“.

Și Bayle are perfectă dreptate; cum va vedea și cu raționalistul filosof englez Iohn Toland, „Om straniu, beat de-atâta rațiune cum îl numește Paul Hazard. Un om care vede în toate religiile decât superstiții și judecăți, impostură și falsitate, iar el — un sesor infalibil al Adevărului — născut mai pentru a combate aceste metehne omenirii.

Iată cuvintele ce le-a lăsat ca să fie scrise pe piatra sepulcrală, evidentă mărturie

...Români, Un an de muncă s'a încheiat. Un an de luptă și de zidire începe. Să ne turnăm în suflete și în trupuri toată porunca ceasului de față. Desrobirea n'a fost numai o desrobire de pământuri, ea a fost o chemare nouă a Neamului nostru spre mari împliniri și noi destine: Pentru vetrele strămoșilor; Pentru credința părinților; Pentru mândria noastră; Pentru drepturile copiilor noștri; Pentru veșnicia românească; Cu Dumnezeu înaintea! Trăiască Regele. Trăiască România!.

Dragostea basarabeanului de biserică

Suntem de o jumătate de oră în C., sat așezat în lăuntru unor mături, hăt departe de malul Prutului, pe care în prima zi de ofensivă ostașii noștri, porniți vijelios la luptă, l-au lăsat în câteva ore la o distanță de aproape 30 de kilometri. Pe marginea șoselelor pe care am trecut, au răsărit femei și copii, bătrâni și tineri, cari au primit oastea noastră cu urări de bine venit. Era o întrecere de entuziasm și dragoste pentru noi, care dovedește adâncul atașament al basarabeanului de fratele său din Vechiul Regat și ura ce isbucnește din suflet împotriva jugului roșu, pe care, — pe nedrept — l-a purtat timp de un an.

Lăsând convoiul în popas la marginea satului, am pornit câțiva spre biserică, în frunte cu preotul confesor și căpitanul D., un îndrăgostit de cele ale bisericii. La trecerea preotului prin comună, pâlcurile de locuitori adunați la răspântii ingenunchiau plângând, făcându-și smerit semnul crucii.

— Iată un preot! Acesta era strigătul pe care-l scoteau sătenii, când dădeau cu ochii de Sfinția Sa.

Cu iuțeala fulgerului s'a aflat că mergem spre biserică închisă de multă vreme. — A venit unul, încă unul, și mulți de tot apoi, temători totuși să nu li-se întâmple ceva dacă merg la sfântul locaș de închinăciune. Te-

roarea roșie vărâse atâta spaimă în sufletul lor, încât și acum când ne vedem alături, simțesc sguduirea cnutului sovietic.

Invesmântat în sfintele odăjdii găsite în altar, cu mâna încheștată pe cruce, preotul a trecut în mijlocul bisericii, unde a oficiat un mic Te-Deum. — S'a pogorât atunci din văzduh o pace care a cuprins sufletele toate, liniștind parcă și bătaia tunului ce se auzise până atunci, undeva departe.

Cu frunțile lipite de lepedea bisericii, sfârșindu-și sfintele cruci în dreptul inimei, acolo unde viermele bolșevic n'a putut să roadă credința creștină a basarabeanului, sătenii din C. mărturiseau prin lacrimi clipele de emoție și înălțare pe care le trăiau. Tăcerea de până atunci a bisericii se cutremura acum de glasul melodios al preotului, iar slabele licăriri ale celor câteva lumânări, umpleau sfântul locaș și inimele cu balsamul dumnezeieștei lumini.

Când slujba religioasă s'a încheiat, fericiți că Domnul i-a învrednicit să intre din nou în Casa Lui, sătenii au trecut la sfânta cruce de care buzele lor, insetate de atâta timp după divină împărtășanie cu duhul sfânt, se lipeau smerite,

Dragostea basarabeanului pentru biserică sa s'a văzut acum cât este de mare. Au spus-o mătâniile smerite ce au făcut și lacrimile de bucurie ce le-au împodobit clipele de înălțare sufletească ce au trăit lângă sfântul altar dorit atât de mult.

Tânăr și bătrân, bărbați și femei, toți erau fericiți „câci harul lui Dumnezeu cel mântuitor pentru toți oamenii s'a arătat”. (Sf. Apostol Pavel).

A. Cochintu

Încă ceva în legătură cu impozitul profesional

Intr'un număr de mai demult al „Unirii”, arătam că, mai ales preoții cu parohii mici, sunt impuși prea mult la profesional. Spuneam atunci că fiscal obișnuiește să facă impunerea fără a pretinde delă contribuabil declarație

despre venitele realizate în cursul unui an. Se considera venitul minim de 3000 Lei, și după această sumă erau impuși preoții cu stolarele celea mai reduse. Așa impozitul cel mai mic era de 700-900 Lei. Impunerea astfel făcută da anză la nemulțumiri și de aceea am propus celor în drept să ceară declarații în scris și în baza lor să se facă noile impuneri asupra venitelor din stolare.

Cererea noastră s'a aflat dreaptă, și în vederea impunerilor pe anul 1941-42, s'au pretins declarațiile de venite.

Declarații motivate cu documentele necesare s'au înaintat din partea tuturor contribuabililor. Totul însă a fost formă goală, căci am constatat că pe alocurea impunerea s'a făcut tot din „vânt”. — Ca să ilustrăm afirmația, am un caz concret: Un preot cu circa 350 suflete, a declarat că în cursul unui an, din puținele servicii ce îndeplinește, realizează un venit net de 800 Lei. Declarația s'a moșivat așa ca să poată face față unui eventual control din partea fiscalului.

În urma declarației făcute, nu demult, preotul primește delă comisiunea de impunere „Procesul verbal pentru impunerea veniturilor din profesiuni etc.” — în care, între altele, i-se face cunoscut că: „Procedând la stabilirea venitului impozabil constatăm din declarația contribuabilului (?) și din constatările preliminare că susnumitul realizează anual un venit stolar de Lei 3000”. — Deci declari 800 și te impune după 3000.

Un alt preot cu 1000 suflete a declarat că are un venit stolar de 1500 Lei, și a fost impus tot după suma de 3000 Lei. — Au fost amândoi impuși cu suma de câte 720 Lei.

După suma de 800 Lei urma să fie impus preotul în cauză cu 240 Lei. I-s'a mai adăugat suma de 480 ca să nu-i mai rămână nimic din fabulosul câștig ce-l realizează în 365 zile. Se știe doar că o mare parte din servicii sunt gratuite, iar celea plătite nu trec nici când peste 50 Lei.

Dreptate s'ar putea căuta prin apel. Un drum însă până la capitala județului și înapoi — pentru apărarea apelului — trece peste

pentru oricine, a bolnăvicioaselor lui gândiri mesianice și a enormei doze de mândrie, cari au constituit împreună axa spirituală în jurul căreia s'a învârtit, halucinant, întregă viața sa John Toland.

„Aci odihnește John Toland, persoană care născându-se în Irlanda aproape de Londonderry, a făcut studii în Scoția, Irlanda și la Oxford. După ce a vizitat de mai multe ori Germania, s'a stabilit în apropiere de Londra.

„A studiat cu atenție toate literaturile și a cunoscut mai bine de zece limbi. Luptător pentru Adevăr și apărător al libertății, el n'a fost nici partizanul nici clientul nimănui. Nici amenințările nici necazurile nu l-au putut împiedeca de-a merge până la capătul drumului ce și l-a ales, subordonând interesul său personal Binelui Suprem. Sufletul său s'a unit cu Tatăl ceresc delă care a eșit odinioară. Cu siguranță, el va învia pentru viața veșnică, dar un al doilea om care să egaleze pe John Toland, nu se va mai ivi în lume.

„S'a născut în 30 Noemvrie; restul cău- tați-l în operele sale“... (Paul Hazard: „La Crise de la conscience européenne” Tome I, Boivin, Paris 1935).

Mândria și beția rațiunii au sucit capul multor spirite de elită a omenirii. John Toland e un exemplu. Odată mai mult: „Superbia, pessima error”, mai ales pentru creștin.

Iof înțarea și trecutul comunei Holod

Frumos și variat e trecutul îndepărtat al acestei comune. Iniințarea e învăluită în nouri trecutului misterios. Prima amintire e din 1326, când sub numele de *Hydus* forma moșia voievodului *Neagul*. După aceea e proprietatea Episcopiei rom. cat. de Oradea, a căreia e și în conscripția de zeciualăg din 1332/37 sub numele de *Hidas* sau *Hidas-Telek*.

În conscripția dinaintea invaziei turcești, din 1552, Hidas-Telek avea 40 de porți, în 1554 are 34, în 1555 deja 37 $\frac{1}{2}$, iar după puștiirile turcești, în 1598, așa de mult a scăzut numărul porților peste tot județul, încât numai numerele caselor s'au conscriș. Locuitorii așa de mult s'au împușinat, încât abia se pot lua în considerare.

Tradițiunea locală amintește în acest loc, de un sat turcesc, numit „Delnița”, numele de azi a unei părți a hotarului, unde urmele: zid de cărămizi de dimensiunile 5×18×35, de calitate f. tare, bucăți de oase etc., dovedesc, că acolo cândva au existat așezăminte omenești. Locul morii, pivniței, fântânelor și a cazarmei, sau bisericii turcești, cum îi zice poporul, se vede, precum se văd și gropile în hotarul comunei Hodiș, unde au fost îngropate, adevărate tunurile Nemților, cu cari au dat în „biserică” și au hului-o

peste Turcii ascunși în ea. Apoi au mers de pe aici Turcii. Multe, felurite și interesante sunt legendele din trecut, cari le adun pentru monografie.

În 1871 Holodul se donează, în cadrul domeniului de Beiuș episcopiei gr. cat. de Oradea, care, pentru lăzuirea și stărpirea pădurilor din hotarul Holodului, colonizează oameni din satele delă munte. Coloniștii pe locurile curățite își fac colibe, cari locuri și azi se numesc după numele lăzuitorilor. Mai târziu domnimea ordonă ca toți să-și ocupe loc lângă drum. Primesc loc de casă și lemne să-și facă case. Colibarii răslețiți se adună și se formează sat ordonat. Pământul devine al vlădiciei, oamenilor lăsându-li-se câtva în arendă, pentru care poartă lemne vlădiciei la Oradea. — După ce s'a făcut calea ferată, plătesc bani.

Pusta delă Holod întâi s'a administrat din Beiuș. Mai târziu vine ișpan — spanus localis, admilator, campo localis, — care întâiu stă în jandarmeria de azi, lângă podul de peste valea Holodului, care e deja în hotarul Vințului. Apoi se face „curtea” unde e azi, unde poate vor fi fost și înainte ceva case. Poate acolo a stat cândva și Neagul voievod.

Lângă apă au fost ceva duzi foarte bătrâni, și sub ei ceva lavițe, pe cari se pedepseau vinovații de către ișpanii anteriori, poate când a fost pusta a „cămării” — cum povestesc bătrânii.

ceace căutăm să reducem. Mai bine plătim liniștiți.

Bine ar fi însă dacă domnii din serviciul de impunere ar binevoi ca să urmeze în viitor legea, respectând cifra declarată de contribuabil, și să impună conform legii. Să fie legea lege, nu batjocură. Am plăti cu mai dragă inimă, impozitul pe stolare.

Pr. Ioan Cerghizan

Știri mărunte

Gest regal. Majestatea Sa Regele Mihai I și-a mărit subscripția la Imprumul Reîntregirii. Gestul acesta pilduitor l-a însoțit cu o scrisoare trimisă dlui vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și care sună așa: *Domnule Vicepreședinte*, Cu prilejul călătoriei pe care am făcut-o săptămâna trecută în Basarabia, Mi-am dat mai bine seama cât de mare este prăpădul făcut de trupele sovietice și cât de adânci sunt lipsurile care trebuiesc împlinite. Față de aceste dureroase constatări am hotărât să sporesc suma pe care am subcris-o la Imprumul Reîntregirii la 5 milioane lei. Am dat dispozițiune în acest sens administrației Casei Mele. — *Mihai Rege*.

Pentru refugiați. La posturile noastre de radio, d-l M. Antonescu, vicepreședintele Consiliului de miniștri, a destăinuit deunăzi grija mare ce a purtat-o mereu guvernul ușurării soartei celor puși pe drumuri de vrăjmașii haini anul trecut. A spus d-l ministru: „Populația refugiată din teritoriile frânte în 1940, a primit sprijinul Statului, prin ajutoare în bani și profesionale, arendări de bunuri, acordări de credite și alte măsuri juridice. Au fost ajutați 234 mii 714 refugiați. S'au destinat refugiaților: 163 181 hectare teren arabil: 14 fabrici agricole, 227 mori și altele. Avocații, medicii și funcționarii refugiați au fost plasați. S'au dat ajutoare în bani de peste 180 milioane lei numai prin Subsecretariatul refugiaților, pe lângă ajutoarele date de ministere și alte instituții. Astfel, numai ministerul de Interne a alocat un fond de 50 milioane lei pentru funcționarii refugiați. Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale, Crucea Roșie, Cercul Basarabenilor și alte organe de inițiativă particulară, au

distribuit sub diferite forme ajutoare populației refugiate. Astfel, guvernul regal român a făcut totul pentru a îmblânzi dureroasele consecințe ale frângerii granițelor noastre, din 1940“.

Locale. Duminică viitoare, cea dintâi după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în capela Seminarului teologic, pâr. *Liviu Pandrea*, duhovnicul seminaristilor dela Academia Teologică.

Clerul catolic german la datorie. După cum e informată *Țara* (9 Sept. 1941) nu mai puțin de 1132 membri ai diferitelor ordine călugărești din Germania activează actualmente pe front, ca soldați, în armata Reichului. Peste 500 clerici s'au angajat de bunăvoie ca infirmieri. Mai bine de 250 monahi și ieromonahi au căzut până acum pe câmpul de onoare. Un număr de 26 mănăstiri au pus clădirile lor la dispoziția serviciului sanitar, punând, firește că unde le-a dat mâna, în slujba aceluiaș gând creștin și patriotic, instalații complete necesare funcționării spitalelor și caselor de odihnă.

Din ororile bolșevice. Localul fostului consulat italian din *Chișinău* a fost prefăcut de bolșevici în gură da iad. Cercetări recente au dus la descoperirea alor 75 de cadavre. Unele erau cu mâinile și picioarele legate. Altele erau în costume sumare (pijama, cămăși de noapte), ceea ce dovedește că victimele fuseseră ridicate și executate la repezeală în timpul nopții. S'a dat peste șapci aparținând elevilor dela liceul „B. P. Hajdeu“, rase de călugări și uniforme de ceferiști. Cele mai multe victime n'au putut fi identificate.

Torpilorul „Năluca“ a scufundat un submarin bolșevic. Postul de observație al torpilorului „Năluca“ comandat de Cpt. de marină P. H., care făcea protecția grupului de torpiloare și canoniere aflate în misiune, zărește periscoapele unui submarin inamic. O comandă scurtă a comandantului face ca întreg echipajul să scânteze de importanța momentului. „Năluca“ e îndreptată cu proba spre submarinul bolșevic pentru a-l „pintena“, lansând deasupra lui grenade submarine. Rapiditatea atacului dat de „Năluca“ a avut ca efect lovirea în plin a submarinului bolșevic trimis pentru totdeauna la fundul mării.

† **Prof. Emil Pintican** dela liceul „Gh. Lazăr“ din Sibiu, fost profesor și la școlile din Blaj, s'a stins din viață, eroic, în urma rănilor grele primite pe câmpul de luptă, dincolo de Nistru. Moartea lui, cum scrie și dl Z. Sandu în „Universul“ de fapt e

un doliu al mândriei naționale ocazionat de un erou slujitor la altarul luminei, care era pentru Emil Pintican catedra sa. A fost un strălucit erou în hotarele slavei străbune strămoșești precum frumos voinic a fost în toate sentimentele, și atitudinile sale față de elevi și față de colegi“.

CARTI & REVISTE

P. AUGUSTIN POP: *Dogmă și Ritual*. Blaj. 1941. Pag. 12. (Format 80 mare).

Un mic studiu dogmatic-liturgic de toată frumusețea și — actualitatea. Se ocupă cu „inovațiile“ rituale ce se încearcă mai nou la noi, și în deosebi cu „Binecuvântarea euharistică“. Pâr. provincial al basilianilor români uniți din România pledează pentru un progres cuminte, care ține seama de toate împrejurările speciale ale noastre istorice, liturgice și românești, tărâmul dogmei și ritualului necesitând și el dezvoltare și cristalizare continuă. Studiul acesta e venit la timp potrivit și merită să fie cunoscut și cântărit de toți câți au gust și pricepere pentru o problemă ce cea dezbătută de Preacuv. Aug. Pop.

Dr. ALOISIU TĂUTU: *Flacăra Credinței*. Oradea. 1937. Pagini: 548. Prețul: 80 Lei.

Carte de rugăciuni, întocmită pentru românii uniți: asta-i „Flacăra Credinței.“ Cuprins variat și bogat. Intre multe altele aduce și Paraclisul, Acatistul, Canonul către Domnul Hristos și șapte meditații religioase. Cele câteva chipuri cari împodobesc această lucrare euhologică o fac să fie cu atât mai simpatice.

ȘTEFAN MANCIULEA: *Timoteiu Cipariu și Academia Română*. Blaj. 1941. Pagini: 48. Prețul: ?

Retipărită din „Cultura Creștină“, această broșură e o contribuție valoroasă pentru înțelegerea raporturilor dintre neasemuitul savant blăjan Timoteiu Cipariu și între cel mai ales așezământ de cultură — Academia Română — chiar la începuturile sale. Și mai mult decât atâta: materialul documentar publicat de neobositul d. Ștefan Manciulea aruncă lumină vie și asupra altor chestii de natură literară, culturală și națională pentru toți câți știu ceti mai mult decât spune litera scrisă.

După zidirea curții, în jandarmeria de azi, a fost cârciumă. În tot jurul (18 sate) numai acolea se vindea „pălincă“, fiind monopolul vlădiciei, până la 1848, când s'a sters și robota, ce au făcut sătenii din mai multe sate (72) către vlădicie. Ei au făcut și moara veche și șanțul, ce duce apa la ea.

În fața cu „cârciuma de piatră“, așa-i ziceau, era „alămașul“ unde se odihneau peste noapte călătorii, cari pe o poartă mare intrau, pe cealaltă ieșeau cu carăle și cu vitele. Ei veneau dela munte la șes sau invers. Pânăce odihneau vitele, oamenii își petreceau în cârciumă.

Lângă pod se strângea vamă, dela călătorii cu cară și cu vite. De când suntem în România, s'a sistat strângerea vămii.

Ișpanii — administratorii domeniului — au fost de regulă rudele episcopilor de totdeauna. Primul aflat din matriculele bisericii e Kováts Ferencz la 1797. Al doilea e Kolthor László din Transilvania la 1814. Azi domeniul e administrat de M. On. Dn Corneliu Frențiu, colonel pensionar, fratele Ex. Sale Dr. V. Tr. Frențiu, Arhiepiscop de Oradea.

Azi domeniul are 100 jug. arători și fânaț în extravilan. Celalalt, 900 jug., s'a împărțit sătenilor, fost embalici, câte 3 jug., prin împroprietărire. Sătenii din bătrâni au fost servitori la domnime, ori lucrau pământ în parte și în arendă. Azi, cari nu sunt servitori ori cheferiști, vară merg la București, să câștige bani, să-și plătească dările și să-și cumpere haină și mălai pentru iarnă.

În 1655 preotul din Hidiștelec — așa-i ziceau bătrânii — a fost ordonat de reformații

calvini, ca și în cele mai multe sate a Bihorului în acel timp. Când și cum s'au descălinizat, nu se știe, dar la 1784 trec dela ortodoxie la unire. Și azi toți sătenii sunt Români greco-catolici, peste 800 de suflete.

Primul preot, aflat în matricole, e Iosif Dalian, protopop, a cărui soacră: Iuliana Dărăbant — sigur rudă cu episcopul Dărăbant — a fost îngropată la 1. II. 1800. În 17. II. 1800 moare și protopopul. Fără mici intreruperi, tot aici a fost protopopiul, până în 1925, de când ne ținem de Beiuș.

Biserica de azi e zidită din 1935 de Ex. Sa Frențiu, iar școala din 1937 se zidește. Interiorul e gata din 1939. — Din 1831-44 e preot Nicolae Vulcan, nepotul eppului Samuil Vulcan, tata scriitorului și academicianului Iosif Vulcan născut în 1841. Nicolae Vulcan născut în 1805, absolvent de teologie la Viena a fost hirotonit în 1831. În 1839 e asesor consistorial, în 1841 vicearhidiacon. În 1844 se mută în Leta-Mare, în 1879 e canonic și în 1884 moare.

Școala națională din Holod a fost inspectată de prefectul Magyar în 1785. Numele învățătorului nu-l știu. Primul învățător, aflat tot din matricole, e Lukáts Nicolai, venit din Transilvania, mort în 1817 în vârstă de 49 ani. Și tatăl său tot aici a murit în vârstă de 72 ani.

Holod i-se zice comunei cam de când au fost pe aici Muscanii, ce rusește însemnează: frig, rece, ce se simte și vara și iarna foarte pronunțat, pe lângă apa cu acelaș nume, pe drumul înspre Vintiri.

Vintireni îi zic: „Pustă“ fiind aici pusta-
Tipografia Seminarului Blaj

domeniul episcopiei. Poate de când au venit colonizatorii i-s'a spus așa.

Din 1887 trece prin comună calea ferată Oradea—Beiuș—Vascău, iar din 1889 de aci se bifurcă cea ce trece spre Ciumeghiu—Sărlonta, respective Arad. Șoseaua dela Oradea la Ponor se bifurcă până la Holod, iar de aci spre Căuașd. Dela Holod trece drumul spre Beiuș—Vascău, care la Copăceni iar se unește cu linia dela Ponor spre Ceica.

Din 1922 avem târg săptămânal Marțian. Din 1937 cooperativă agricolă și de consum. Cu data de 1 April 1941 se înființează aici sediul plasei Holod cu notariat și pretură. Până acuma ne-am ținut de notariatul Vintiri acolo e și poșta.

Având și șoseauă și cale ferată din câte trei părți, comuna cu timpul are să devină un mare centru de comunicație. În trecut a fost centru natural între munte și șes. Ar fi necesar un mare capital, a se investi în edificii publice, pentru instituțiile, cari se înființează chiar de acum aci. Asemenea s'ar putea înființa ceva întreprinderi industriale, fabrici, pentru preocuparea sătenilor din localitate, să nu fie nevoiți a pleca în străini. Căci mai puțin s'ar îndestuli acasă și fabrica de prelucrat lâna produsă în jur, sau carne de păsări, zarzavaturile, legumete etc. Căci s'ar putea produce ușor și ieftin, și ar produce foarte mult.

Acestea sunt chestiile viitorului, care dorim cât de productiv, folositor și fericit pentru binele poporului, cinstea neamului și mărire a lui Dumnezeu.

Ioan Tămaș